

de Indonesie-problematiek. De verkiezingen die op 7 juli 1948 in Nederland werden gehouden leverden winst op voor de KVP en een fors verlies voor de PvdA. In de rooms-rode coalitie kwam de KVP versterkt terug (6 kabinetszetels voor de KVP, 5 voor de PvdA). Ook de CHU leverde een minister evenals de VVD, die de verkiezingscampagne gevoerd had met leuzen als „Jonkman moet weg, Van Mook moet weg; het roer moet om; Hebt U ook genoeg van de Republiek?”.

Weliswaar werd de PvdA'er Drees premier, maar de portefeuille van Overzeese gebiedsdelen was in handen geraakt van het 36-jarige KVP-kamerlid Sassen, een jong advocaat, over wiens beleid nog menige oud-politicus uit die tijd (o.a. Stikker) paars aanloopt. Vergeefs had de KVP geprobeerd bij de kabinetsformatie vastgelegd te krijgen dat er zo nodig nog een keer militair tegen de Republiek Indonesia moest worden opgetreden. Geharrewar was er ook over de vraag

of Van Mook aan de dijk moest worden gezet. De PvdA (Drees) had daartegen bezwaren. Om de kabinetsformatie niet te laten stranden, werd deze zaak aan het kabinet overgelaten.

Afspraak was dat Van Mook binnen afzienbare tijd zou worden vervangen. Sassen stuurde buiten medeweten van het kabinet om al op 12 augustus (4 dagen na de start van het kabinet) een kort briefje van enkele regels naar Van Mook waarin diens ontslag werd aangekondigd. „Dat schrijf je nog niet eens je butler”, zei Van Mook in 1962 gegriefd tegen Mr. D. C. Smit, toen deze hem opzocht in Frankrijk. Volgens Smit beschouwde Van Mook zijn ontslag „als een Roomse intrige tegen zijn persoon”.

Op 4 november 1948 trad Van Mook af en de KVP'er Beel, volgde hem op met de titel: Hoge Commissaris. Met „haviken” op de sleutelposities gaat het dan met rasse schreden af op oorlog. Met name tegen Beel zal Verkuyl, dan zendingshoogleraar aan de Vrije Uni-

versiteit zich keren als in 1969 voor het eerst dit onverwerkte stuk geschiedenis in discussie raakt door een televisie-serie over onder Nederlandse verantwoordelijkheid bedreven oorlogsmisdaden. In het blad Voorlopig van febr. 1969 schrijft Verkuyl over Beel: „Deze man heeft van het begin af aan vanwege zijn volstrekte gemis aan kennis van de situatie en zijn gebrek aan communicatie met de werkelijke leiders van het volk de ene misrekening na de andere gemaakt, de ene blunder na de andere begaan. Hij was de speelbal van militaire adviseurs en gaf op die dies ater, de nacht van 18 op 19 december 1948 de heilloze opdracht tot bezetting van Djokja, een opdracht die geen enkel probleem oploste, die honderden jongens aan beide kanten het leven kostte, die de beslissing van de Verenigde Naties tartte en die jarenlang als een trauma de verhouding tussen Nederland en Indonesië verziekte. In zijn „policy” werd nog eenmaal voor het „einde” de traagheid van begrip, die de Nederlandse poli-